

ма найкращими досягненнями сучасної цивілізації світ зобов'язаний Америці, так само сумнівно з погляду етноцентризму, як і зворотне твердження скривдженого російського партнера про те, що саме Росія врятувала весь світ від фашизму, зокрема ту саму Америку. Зауважимо, що обидва зауваження несуть в собі достовірну інформацію: навряд чи можна оскаржити вирішальний внесок американської технологічної думки в основні досягнення новітньої матеріальної культури і настільки ж очевидний вирішальний внесок Радянського Союзу в розгром гітлерівської Німеччини.

Але подані у відповідному контексті події, безумовно, несуть у собі певний заряд етноцентризму (порівняйте ефект комунікації, коли перше зауваження зробив би російський партнер, бажаючи сказати щось приємне своєму колезі по бізнесу, а друге — до місця і часу — американський, відповідаючи тим же).

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вище викладене, констатуємо, що міжнародний менеджмент без кроскультурного аналізу не може функціонувати в повному обсязі. Крім того, глобальні процеси міжнародного спілкування вимагають певних умінь у формуванні міжнародної комунікації. По-перше, знайомство з країною, мова якої вивчається. По-друге, опанування мови дозволяє спілкуватися з представниками країни. Це здатність подолати стереотипи, готовність до зміни світогляду, прагнення до переходу в інше культурне середовище, здатність адаптуватися до нового стилю життя і незвичайних обставин. Це вміння керувати власним психологічним станом та станом невизначеності того, що відбувається. Це також виховання відвертості, толерантності, подолання етноцентризму та негативних стереотипів.

Література

1. Найджел Дж. Холден. Кроскультурний менеджмент. Концепція когнітивного менеджменту. — Москва: Юніті-Дана, 2005. — 364 с.
2. Перськова Т.Н. Міжкультурна комунікація та корпоративна культура / Т.Н. Перськова. — Москва: Логос, 2012. — 224 с.

УДК37.091.212.7:37.016-057.87:34:811.1/2

Маркова О.В.,
старший викладач
кафедри іноземних мов факультету

міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
Шматок Т.Г.,
старший викладач
кафедри іноземних мов факультету
міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ-ЮРИСТАМИ ЯК ЗАПОРУКА ГУМАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

***Анотації.** У статті розглянуто освітні та педагогічні технології, які відображають загальну стратегію розвитку освіти та прийом створення ситуації успіху як одного зі складників особистісно орієнтованої технології.*

***Ключові слова:** навчально-виховний процес, особистісно орієнтовані технології, успіх, ситуація успіху, інтерактивне навчання, суб'єкт навчальної діяльності.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются образовательные и педагогические технологии, которые отображают общую стратегию развития образования и приём создания ситуации успеха как одной из составных личностно-ориентированной технологии.*

***Ключевые слова:** учебно-воспитательный процесс, личностно-ориентированные технологии, успех, ситуация успеха, интерактивное обучение, субъект учебной деятельности.*

***Summary.** The article deals with educational and pedagogical technologies that show the general strategy for education and «creating situation of success» technique as one of the components of personally-centered technology.*

***Key words:** teaching and educational process, personally-centered technologies, success, situation of success, interactive learning, a participator of teaching process.*

Сьогодні актуальним є створення нових сучасних освітніх технологій, які мають сприяти загальному розвитку особистості, формуванню її культури, індивідуального досвіду, творчих здібностей, тобто побудові навчально-виховної системи, яка повинна базуватися на позиціях гуманізму — системи поглядів, що визнає цінність людини як особистості, її право на свободу, щастя, розвиток і вияв всіх здібностей [1, с. 210]. Саме створення ситуації успіху на заняттях іноземної мови з використанням інтерактивних технологій навчання і сприяє цій системі поглядів.

Мета статті –проаналізувати методи та прийоми досягнення гуманізації педагогічного процесу при вивченні іноземної мови студентами-юристами, реалізуючи технологію створення ситуації успіху.

Головною рисою навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах (ВНЗ) немовного профілю є професійна спрямованість, бо вона ґрунтується на врахуванні потреб майбутніх фахівців в опануванні іноземної мови, які диктуються особливостями спеціальності. Візьмемо за приклад вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням студентами юридичного факультету, спеціальність правознавство.

У педагогічній науці і практиці використовують терміни «освітні технології», «педагогічні технології», «технології навчання», «технології виховання» тощо. Сучасні українські педагоги (Л. Буркова, Г. Селевко, М. Чепіль, Н. Дудник) вважають поняття «освітня технологія» ширшим, ніж «педагогічна технологія», оскільки освіта, крім педагогічних, охоплює ще й різноманітні соціальні, соціально-політичні, управлінські, культурологічні, психолого-педагогічні, економічні та інші аспекти. На думку Т.Назарової, освітні технології передбачають загальну стратегію розвитку єдиного в межах країни освітнього простору.

Отже, **освітня технологія** — це технологія, що відображає загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору. Призначена для прогнозування розвитку освіти, її конкретного проектування і планування, передбачення результатів, а також визначення відповідних освітнім цілям стандартів [2, с. 335]. До освітніх технологій належать концепції освіти (гуманістична концепція освіти), освітні закони (Закон України «Про освіту», Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»), освітні системи (система неперервної освіти) тощо.

Педагогічні технології відображають тактику реалізації освітніх технологій, які є складниками освітніх, охоплюють технології навчання, виховання та управління. Отже, **педагогічна технологія** — це змістова техніка реалізації системи всіх компонентів педагогічного процесу, спрямована на досягнення поставленої мети; закономірна педагогічна діяльність, яка реалізовує науково обґрунтований проект навчально-виховного процесу [1, с.213].

Педагогічні технології є багатоаспектним явищем, і їх широкий спектр дій потребує певної типологізації. Педагогічні технології класифікують за різними критеріями. Наприклад, за рівнем застосування (А. Нісімчук, О. Падалка, О. Шпак) педагогічні технології поділяють на:

— **загальнопедагогічні:** технології розвивального навчання, інформаційні технології (навчання за допомогою комп'ютерів та комп'ютерних комунікацій, інформатизація навчання, дистанційне навчання, мультимедійне навчання, телекомунікаційні технології), технології інтерактивного навчання, або технологія організування групової діяльності (кооперативне навчання, колективно-групове навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань), проектна технологія;

— **предметні та галузеві:** технології вільного виховання М. Монтесорі, Вальдорфська педагогіка (система Р. Штайнера), «Ієна-план школа» (технологія П. Паттерсона), технологія розвитку творчої особистості;

— **локальні та модульні:** технологія раннього навчання, «Школа успіху та радості С. Френе», «Школа діалогу культур» (В. Біхлера та І. Берленда).

Український педагог І. Підласий виокремлює три базові технології, які різняться за організацією навчально-виховного процесу:

— **предметно-орієнтована технологія**, або традиційна «класно-урочна система»;

— **особистісно-орієнтована технологія**, або технологія педагогічної підтримки (фасилітації), технологія «створення ситуації успіху», технологія колективного творчого виховання, технологія формування творчої особистості;

— **партнерська технологія** (технологія співпраці), або технологія навчання в команді (Student team learning), технологія «Учимося разом», технологія «Зустріч експертів») [3. с. 67].

Якщо говорити про ті освітні та педагогічні технології, які найкраще відповідатимуть вивченню іноземної мови студентами юридичного факультету, то потрібно розпочати із особистісно орієнтованої технології «створення ситуації успіху» на заняттях та позааудиторній діяльності, адже найголовнішою умовою навчально-виховного процесу є його особистісна зорієнтованість, спрямована на те, щоб кожна людина стала повноцінним, самодостатнім, творчим суб'єктом діяльності, пізнання та спілкування. Саме в цьому і полягає *гуманізація педагогічного процесу* — концепція, основу якої становить ідея побудови педагогічної системи на позиціях гуманізму з метою створення найсприятливіших умов для повноцінного розвитку дитини; передбачає диференціацію та індивідуалізацію навчання й виховання на основі активізації творчого саморозвитку особистості [1, с.210].

Відомо, що студент боїться робити помилки при вивченні іноземної мови найчастіше з двох причин: небажання отримати незадовільну оцінку або оцінку, нижчу від тієї, на яку він претендує і яка відповідає його рівню самооцінки, та побоювання бути засудженим одногрупниками, втратити свою репутацію, тобто свій статус у колективі. Створення ситуації успіху покликане усунути перешкоди на шляху кожного студента до оволодіння іноземною мовою, подолати сором'язливість та невпевненість у собі, побоювання зробити помилку і викликати насмішки одногрупників. Важливо уточнити значення понять «успіх» та «ситуація успіху». Ситуація — це сукупність усіх умов, які забезпечують успіх, а успіх — це результат такої ситуації. Викладач може організувати ситуацію, а відчуття радості успіху — це дещо більш особисте, суб'єктивне. Завдання викладачів у тому, щоб дати кожному студенту можливість відчувати цю радість успіху, можливість повірити у свої сили. Отже, успіх — це особливий емоційний стан, породжений досягненням бажаної мети. Ще В.О. Сухомлинський сказав: «Успіх у навчанні — єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися» [2, с.51]. З педагогічної точки зору ситуація успіху — цілеспрямоване, організоване педагогом і сім'єю створення умов для досягнення значних результатів у діяльності окремо взятої особи і колективу. Ситуація успіху досягається, коли сам студент оцінює результат як успіх.

Умови створення ситуації успіху на занятті: атмосфера доброзичливості впродовж усього заняття (прийом «емоційне погладжування»); «авансування» успішного результату (прийом «персональної винятковості»); висока мотивація пропонуваній дій; прихована допомога (натяк, вказівка, побажання); нетривалий експресивний вплив — педагогічне навіювання, зібране в яскравий фокус («До справи! Розпочинаймо!»); педагогічна підтримка у виконанні роботи (короткі репліки або мімічні жести); оцінювання: оцінку не визначають загалом, не подають «згори», вона розставляє акценти на деталях виконаної роботи.

Зупинимося детальніше на деяких умовах створення ситуації успіху.

1. Перша важлива умова — атмосфера доброзичливості впродовж усього заняття. Складники доброзичливості: привітна усмішка, доброзичливий погляд, заохочувальні жести, вміння слухати іншого, проявити зацікавленість проблемами іншого.

2. Друга умова — «авансування» студентів перед початком виконання певного завдання. Авансувати успіх означає повід-

омити про позитивний результат до того, як його буде отримано. Як педагогам, нам потрібно висловити тверду впевненість, що наш студент обов'язково виконає завдання попри всі труднощі. Підставою для цього може бути будь-яке достоїнство студента, що відповідає конкретному виду діяльності: лідерські здібності, хороша пам'ять, уміння зосереджуватися на конкретній проблемі, креативність та критичність мислення тощо (*«Я впевнена, що вам вдасться це зробити»*, *«У вас все вийде»*).

3. Важлива умова стимулювання активності студентів — висока мотивація пропонуваних дій. Мотив учня — це досить вагомий механізм впливу. Варто залучати різні види мотивів: *внутрішні* (інтерес до пізнання і до здобування знань); *соціальні* (обов'язок перед суспільством, батьками, самовизначення, орієнтація на майбутню діяльність); *вузькі особистісні* (прагнення до хороших оцінок, до похвал, мотиви лідерства, престижу).

4. Оцінювання. Потрібно оцінюватидосягнення студентів протягом усього процесу його діяльності, а не тільки за кінцевим результатом. Висока оцінка окремої деталі діяльності допоможе студенту повірити у свої сили (*«Мені дуже сподобалось, як ви...»*, *«Сьогодні ви були кращим у...»*).

При створенні ситуації успіху треба звернути увагу, що, реалізуючи ситуацію успіху на занятті, викладач допомагає студенту стати не об'єктом, а суб'єктом навчальної діяльності.

Також потрібно пам'ятати про педагогічний вплив викладача, його емоційну культуру та психологічну компетентність. Важлива роль має «педагогічна доброта» викладача — уміння створити ситуацію, яка допоможе студенту розкрити свої приховані здібності та забути про свої «недоліки». Звичайно, не треба забувати про вербальний інструментарій педагога [1, с. 51]. Часто підбадьорливі слова, мелодійність мовлення, м'які інтонації, коректність звертання можуть допомогти більше ніж загальне знання різних педагогічних технологій.

На нашу думку, найкращими навчальними технологіями створення ситуації успіху для студентів-юристів I та II курсів навчання можна назвати **інтерактивні технології навчання**: *кооперативне навчання* (парна робота, робота в малих групах (діалог, синтез думок), пошук інформації, коло ідей); *колективно-групове навчання* (обговорення в загальному колі, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, ажурна пилка (мозаїка, «джиг-со»), аналіз ситуації (кейс-метод); *технології ситуативного моделювання* (симуляції або імітаційні ігри, рольова гра), *технології опрацювання дискусійних питань* (займи позицію, зміни позицію,

неперервна шкала думок («континуум», «неперервний ланцюжок») [4, с. 55].

Для навчання іноземної мови на І курсі юридичного факультету доречно користуватися такими інтерактивними технологіями *кооперативного навчання*: парна робота, робота в малих групах, пошук інформації, коло ідей; *колективно-групового навчання* (обговорення проблем у загальному колі, мікрофон, незакінчені речення); *ситуативного моделювання* (рольова гра або елементи гри).

Далі детальніше йтиметься про технології, якими часто користуємося на заняттях англійської мови.

«Пошук інформації». Мета технології: розвивати навички роботи з різними джерелами інформації, окрім базового підручника. До них можна зарахувати: аутентичні матеріали професійного спрямування (законодавчі акти, кодекси, закони); інтернет-ресурси; довідкові видання. Ця технологія досить цікава, щоб зробити матеріал занять більш привабливим та сучасним [5, с. 51].

Приклад реалізації прийому на заняттях англійської мови із акцентом на граматичний аспект. При вивченні граматичного матеріалу «Ступені порівняння прикметників» (Degrees of comparison of adjectives) студентам пропонується знайти додатковий матеріал із власними прикладами: для групи №1 — уживання прийменників (of, in) з прикметниками найвищого ступеня порівняння (**Prepositions after superlative adjectives**); для групи № 2 — уживання *less and not as / not so* з прикметниками у формі вищого ступеня порівняння (**Less and not as/not so with comparatives**). Пропонується також перелік додаткових джерел інформації: граматичні довідники (English Grammar Today reference book, Practical English Usage by Michael Swan), підручники, (Oxford Practice Grammar), електронні підручники, обумовлюється час пошуку та написання власних прикладів.

Студенти об'єднуються в групи, шукають та аналізують матеріали до завдань, які отримали. Наприкінці заняття кожна група репрезентує свої повідомлення, які повторюються і доповнюються іншими. Можна на дошці написати короткі правила та приклади їх уживання:

Група №1. We don't normally use *of* before a singular name of a place or group after a superlative adjective: *The castle is **the oldest** building in the city.* Not: *The castle is the oldest building **of** the city...* *She's **the youngest** musician in the orchestra.* However, we can use *of* with a plural word referring to a group: *All the sisters are pretty, but Sarah's **the prettiest** of them all* [6, с. 120].

Група №2. We use *less* with longer adjectives (interesting, beautiful, complicated), but we don't normally use *less* with short adjectives of one syllable (big, good, high, small). Instead we use *not as ... as...*, or *not so... as...*. *Not as* is more common than *not so*: *The second method was less complicated than the first one. This new laptop is not as fast as my old one. I'm sorry I bought it now.* (preferred to *is less fast than my old one.*)

«Мікрофон». **Мета** технології: дати можливість кожному в групі у визначеному порядку стисло висловити свою точку зору. Дуже важливо вміти почути думку іншого.

Приклад реалізації прийому на заняттях англійської мови з акцентом на лексичний аспект. При вивченні лексичного матеріалу, присвяченого темі «Політична система та державний устрій Великої Британії» (*The state structure and political system of Great Britain*), дуже доречно звернути увагу студентів на референдум Шотландії про незалежність (18.09.2014), де 60% громадян не підтримали ідею незалежності від Великої Британії. Як домашнє завдання, можна запропонувати одному чи декілька студентам підготувати невеликі презентації про референдум у Шотландії [7]. Після презентації студентам пропонується наступне завдання: *«Imagine that you are citizens of Scotland. You have to answer with «Yes» or «No» the independence referendum question «Should Scotland be an independent country?» How would you vote and why? Please, try to express your idea in 4 or 5 sentences»*. Студентам передається уявний «мікрофон», і вони по черзі відповідають на запитання швидко і стисло. Говорить лише той, у кого «мікрофон». Коли один студент висловлює свою думку, інші не мають права щось говорити. Відповіді студентів не коментуються і не оцінюються.

«Незакінчені речення». Ця технологія часто реалізується водночас з «Мікрофоном». **Мета** технології: розвивати аналітичне мислення, уміння дискутувати, уміння прийняти іншу точку зору. Продовжуючи тему «Політична система та державний устрій Великої Британії» та референдуму в Шотландії, викладач формулює незакінчені речення і просить студентів закінчувати їх, висловлюючи свою думку. Кожен студент повинен починати свою думку із запропонованої фрази. Можна запропонувати такі відкриті речення:

1. *The Scottish Parliament decided to hold the independence referendum because.....*

2. *The information about the independence referendum in Scotland helps us....*

Щодо навчання іноземної мови на II курсі юридичного факультету, то до педагогічних технологій, перерахованих вище, доцільно долучити аналіз ситуацій (кейс-метод), симуляції або імітаційні ігри, із *технології опрацювання дискусійних питань* — неперервну шкалу думок («континуум», «неперервний ланцюжок»).

«Неперервна шкала думок». Мета технології: розвивати у студентів навички приймати самостійні рішення та вміти аргументувати свою точку зору, аналізувати вплив вашого рішення на інших людей. Основа технології — розгляд та обговорення протилежних точок зору із заданої проблеми. Ця технологія є досить успішною підготовкою до реалізації технології спрощеного судового слухання, яка дає можливість розіграти судовий процес із конкретної справи.

Серед **інформаційних технологій** можна назвати *мультимедіа навчання*: використання електронних підручників, презентація інформації за допомогою програми PowerPoint, електронна пошта тощо.

Висновок. Створення ситуацій успіху при навчанні іноземної мови є важливим фактором формування у студентів стійкого позитивного ставлення до вивчення іноземної мови, що можна вважати однією з ознак гуманізації освітнього процесу у вищій школі. Це також означає, що і після закінчення навчання у вищому закладі освіти студенти самостійно продовжуватимуть удосконалювати свої навички в оволодінні іноземною мовою.

Література

1. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології: навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н.З. Дудник. — Київ: Академвидав. — 2012. — 222 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. — Київ: Академвидав. — 2012. — 349 с.
3. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології: інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти./ І.П. Підласий. — К: Видавничий Дім «Слово». — 2004. — 616 с.
4. Федорчук Е.І. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посіб./ Е.І. Федорчук. — Кам'янець-Подільський: «Абетка». — 2006. — 213 с.
5. New Ways in Using Authentic Materials in the Classroom (TESOL). — Illinois, USA. — 1999. — P. 270.

6. George Yule. Oxford Practice Grammar. Advanced with Practice-Plus CD-ROM.- Oxford University Press. — 2007. — P. 280.

7. BBC News. Scottish Referendum: Scotland votes 'No' to independence. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-29270441>

УДК 37.015.31:005.32:37.091.3-057.87

Мельник Г. М.,
старший викладач
кафедри іноземних мов факультету
міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
Бескоровайна Н. О.,
старший викладач
кафедри іноземних мов факультету
міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО ТА МОТИВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ В ОЧНО-ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

***Анотація.** У статті проведено аналіз особливостей особистісного та мотиваційного розвитку студентів та наявного практичного досвіду організації очно-дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Зосереджено увагу на ролі мотивації та проблемі психологічної комфортності при очно-дистанційному навчанні. Розглянуто передумови психологічної комфортності міжособистісної взаємодії студента з педагогом. Зроблено відповідні висновки за результатами роботи.*

***Ключові слова:** очно-дистанційне навчання, саморозвиток, самоосвіта, самоактуалізація, саморегуляція, самоконтроль, мотивація, психологічна комфортність, міжособистісна взаємодія студента з педагогом, зворотний зв'язок.*

***Аннотация.** В статье проведен анализ особенностей личностного и мотивационного развития студентов и существующего практического опыта организации очно-дистанционного обучения в высших учебных заведениях. Внимание сосредоточено на роли мотивации и проблеме психологической комфортности при очно-дистанционном обучении. Рассмотрены предпосылки психологической комфортности межличностного взаимодействия студента с педагогом. Сделаны соответствующие выводы по результатам работы.*